

REMISSVAR

2024-07-12

Dnr: BO 2024-0129

Justitiedepartementet
Ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter (SOU 2024:27)

(dnr Ju2024/00910)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Vidare beaktas de allmänna kommentarerna och rekommendationerna till Sverige utifrån FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén).

Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till övergripande synpunkter.

Övergripande synpunkter

Barn har enligt barnkonventionen rätt att skyddas från alla former av våld och utnyttjande (jfr artikel 19). Samhället måste till sitt yttersta vidta åtgärder för att tillförsäkra barn denna rättighet, och vidta insatser för att hjälpa och skydda barn. En utveckling där barn dras in och utnyttjas av kriminella nätverk, liksom att barn utsätts för brott kopplade till sådana nätverk, måste motverkas. Ytterst handlar det om att varje enskilt barn har rätt till en uppväxt fri från våld och utnyttjande.

Barnombudsmannen instämmer i utgångspunkten att en aspekt av en människas personliga integritet är att skyddas från att bli utsatt för brott (jfr. s. 234 i betänkandet). Kamerabevakning är ett viktigt bidrag för att uppnå trygghet. Inte minst gäller det i områden där det finns en hög grad av otrygghet, kriminalitet och platser som inte är säkra för barn.

En bristande analys av konsekvenser för barns rättigheter

Utredningen har i betänkandet synliggjort och fört resonemang kring hur barn kan beröras av bedömningar och förslag. I vissa avsnitt i betänkandet resonerar utredningen också utifrån vissa rättigheter i barnkonventionen.

Barnombudsmannen kan instämma i mycket som utredningen lyfter fram kopplat till barns situation. Till exempel att det innebär en integritetskränkning att bli utsatt för brott och att uppleva otrygghet på en allmän plats, samt att ökad kamerabevakning kan leda till att fler brott som begås av eller annars involverar barn kan upptäckas och att det kan leda till att förebyggande insatser kan sättas in (jfr. betänkandet s. 234 respektive 466).

Barnombudsmannen anser dock att utredningen i de övervägande som ligger till grund för bedömningar och förslag i högre utsträckning och genomgående hade

behövt analysera och synliggöra hur barn påverkas av bedömningar och förslag som läggs, och koppla till relevanta rättigheter i barnkonventionen.

En central princip i barnkonventionen är att barnets bästa särskilt ska uppmärksammas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3). Principen ska tillämpas vid alla beslut som rör ett enskilt barn eller grupper av barn. Beslutsfattaren ska motivera på vilket sätt hänsyn har tagits till barnets bästa, det vill säga vad som ansetts vara barnets bästa, vilka kriterier det grundas på och hur barnets intressen vägts mot andra intressen, vare sig det handlar om övergripande policyfall eller enskilda fall.¹

En sådan analys har inte gjorts av utredningen, något som enligt Barnombudsmannen är anmärkningsvärt. En analys som på ett gediget sätt hade redogjort för konsekvenser för barn kopplat till olika relevanta rättigheter (bland annat artikel 16 om barns rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv och artikel 19 om barns rätt att skyddas mot våld) hade varit önskvärd när det gäller en så viktig fråga som ökad kamerabevakning. Det är även något som kan förväntas av en statlig utredning.

I utredningens direktiv saknas angivelser om att utredningen ska beakta barnets rättigheter, eller liknande. Barnombudsmannen beklagar detta, då det måste antas ha bidragit till de ovan beskrivna bristerna.

Regeringen har i propositionen inför inkorporering av barnkonventionen tydliggjort att lagstiftaren ska beakta och synliggöra konventionen genom att i förarbeten göra en tydlig koppling till rättigheterna i konventionen.² Att kopplingar görs till artiklar i barnkonventionen är ett viktigt led i implementeringen av konventionen då rättstillämparen i stor utsträckning söker stöd i förarbeten. I propositionen betonas också att det är viktigt att hela lagstiftningskedjan, från utredningsdirektiv till beslut i riksdagen, präglas av ett barnrättsperspektiv. Det är viktigt att barnets rättigheter uppmärksammas och fångas upp på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen i de fall där det kan vara av relevans. Kommittéväsendet har en central funktion när det gäller att föra in kunskap och olika perspektiv i det politiska systemet och att ta fram underlag för regeringens beslut inom olika områden. Om barnets rättigheter beaktas redan på utredningsstadiet och synliggörs i betänkanden, kan det bidra till att fördjupa diskussionen om de framlagda förslagen och ge ett bättre underlag inför det efterföljande lagstiftningsarbetet.³

Det måste också understrykas att barnrättskommittén, genom sina senaste rekommendationer till Sverige, bland annat har uppmanat staten att säkerställa att barnkonsekvensanalyser är en integrerad del av utredningar som föregår ny lagstiftning och att principen om barnets bästa konsekvent tillämpas i lagstiftningsrelaterade förfaranden.⁴

Barns åsikter och erfarenheter saknas

Barnombudsmannen konstaterar att det inte framgår i betänkandet att utredningen inhämtat åsikter och erfarenheter från barn, trots att bedömningarna och förslagen i hög grad rör barn. Detta är enligt Barnombudsmannen en allvarlig brist. Dialog med barn är angeläget för att få barns perspektiv på en fråga. En utökad kamerabevakning i samhället kommer att påverka barn på både kort och

¹ Se proposition 2017/18:186, Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 95 f.

² Prop. 2017/18:186, s. 74.

³ Prop. 2017/18:186, s. 95.

⁴ 4 CRC/C/SWE/CO/6-7 p. 6(b).

lång sikt, och barns röster hade därför varit ett mycket viktigt underlag för utredningens ställningstaganden och för en mer allsidig belysning av frågan.

Barnombudsmannen vill påminna om att barns delaktighet i processer och beslut som rör dem är väsentlig för att - vilket också är nödvändigt - kunna bedöma vad som är bäst för barnet (jfr. vad Barnombudsmannen lyfter fram i avsnittet ovan avseende bristande analys av konsekvenser för barns rättigheter).

Barnrättskommittén understryker att bedömningen av barnets bästa måste ske med respekt för barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter, och barnets åsikter måste tillmätas betydelse i alla frågor som rör barnet och att det på så vis finns oupplösliga kopplingar mellan artikel 3 och artikel 12 i barnkonventionen.⁵

Beslut har fattats av stf. barnombudsmannen Erik Henriksson. Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Tove Björnheden.

Erik Henriksson
Stf. Barnombudsman

Kopia till

Ju.L6@regeringskansliet.se

⁵ Se t.ex. Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013) om Barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa (CRC/C/GC/14), p.43.